
Laiškas redaktoriui

Gerbiamas Redaktoriau,

„Neurologijos seminarai“ pelnytai yra tapęs centriniu leidiniu, spausdinančiu straipsnius neurologijos ir susijusiomis su neurologija temomis. Dažnai iškilūs mūsų neurologai skaito pranešimus užsienyje arba spausdina savo darbus tarptautinėje spaudoje. Deja, dėl nepagrįsto kuklumo ar autorių laiko stokos šie pasiekimai neretai lieka nežinomi mūsų šalies medicinos visuomenei. Štai ir dabar prestižiniuose Europos neurologiniuose leidiniuose pasirodė serija lietuviškų (*sic!*) straipsnių neurologijos tema, mintimis apie kuriuos norėčiau pasidalinti su autoritetingo leidinio „Neurologijos seminarai“ skaitytojais. Viena iš šių informacijų jau buvo išspausdinta leidinyje, turinčiame platesnę medicininę auditoriją, tad galėjo praslysti pro neurologų akis.

NEEILINIS ĮVYKIS LIETUVOS NEUROLOGIJOJE IR NE TIK NEUROLOGIJOJE

Pastaruoju metu nemažai Lietuvos gydytojų, išvažiuodami gyventi ir dirbti užsienyje, išsiveža savo žinias, patirtį, sugebėjimus, palikdami mums kažkokį kartėlį, nusivylimo ir liūdesio jausmą. Nejaugi Tėvynėje taip blogai, nejaugi nėra geresnių perspektyvų? Itin nemalonu, kad išvažiuoja geriausiai, daugiausia žadantys, na, gal drąsiausiai.

Laimė, mūsų medicinos teorija ir praktika niekada nestokojo išskirtinių talentų, bendras medicinos lygis (ne sveikatos apsaugos organizavimo) yra aukštas, prilygsta tarptautiniams standartams. Tai dar kartą patvirtina žinios, pasiekusios mus iš Europos medicinos bendruomenės. Garsus Lietuvos neurologas, medicinos daktaras docentas Valmantas Budrys 2005–2006 m. paskelbė keturis straipsnius itin prestižiniuose žurnaluose „European Neurology“ ir „Journal of the Royal Society of Medicine“. Dideliame straipsnyje „Neurologiniai eponimai, kilę iš literatūros ir vaizduojamojo meno“ (*Neurological eponyms derived from literature and visual art*) aprašoma įvairių anatominų-funkcinių nervų sistemos elementų (hipokampus, Atlantas bei kitų), įvairių patologijos formų (Pikviko sindromas, šv. Vito šokis, Robino Hudo sindromas ir kitų) kilmė, pateikiami šaltiniai bei istoriniai-biografiniai duomenys. Medžiaga iliustruota puikiai parinktais iškiliausių dailininkų

darbais, kas straipsnį iš originalios neurologinės publikacijos paverčia įdomiu kultūriniu reiškiniu. Būtina pabrėžti, kad šis straipsnis žurnalo „European Neurology“ sudarytame šių metų sausio mėnesio „Top straipsnių dešimtuke“ yra pirmasis.

Kitame straipsnyje „Sergančio myasthenia gravis portretas?“ (*A portrait of myasthenia gravis?*) autorius pateikia Kanuto Rusecko paveikslą „Besišypsantis italas“ ir originalią ligonio, sergančio miasthenija, fotografiją, kurioje akivaizdžiai pastebima mimikos raumenų asimetrija, kas tikriausiai leidžia Rusecko modeliui diagnozuoti miastheniją. Straipsnyje glaustai išdėstyta autoriaus argumentacija, kodėl jis daro tokį sugretinimą. Straipsnis, būdamas itin įdomių neurologinių ir dailės paralelių iliustracija, supažindina tarptautinį žurnalo skaitytoją su Lietuvos iškiliausiu dailininku Kanutu Rusecku.

Dideliame ir iliustruotame straipsnyje „Neurologiniai pažeidimai Fridos Kahlo gyvenime ir darbuose“ (*Neurological deficits in the life and works of Frida Kahlo*) apžvelgiami pasaulinės garsenybės Meksikos dailininkės Fridos Kahlo gyvenimas ir neurologinės patologijos formos, kurios, sukeldamos nemenkas kančias, atsispindėjo plačiai žinomoje jos kūryboje.

Straipsnyje, kuris išspausdintas Karališkosios medicinos draugijos žurnale ir vadinasi „Parkinsono liga prieš Parkinsoną, Vilnius 1814“ (*Parkinson's disease before Parkinson, Vilnius 1814*), V. Budrys, remdamasis Vilniaus dailės akademijos meno kolekcija, akivaizdžiai įrodo, kad jau senais laikais buvo ligonių su parkinsonizmu klinika. Žymūs dailininkai tai pastebėjo ir gabiai užfiksavo savo darbuose. Šiandien patyrusiam gydytojui pakanka tik dirstelėti į tokį meno darbą, ir diagnozė aiški. Straipsnyje apžvelgiami patognomoniniai patologijos simptomai, kuriuos dailininkai sugebėjo perteikti. Straipsnio skaitytojai „nejučia“ taip pat supažindinami su senąja Lietuvos kultūra.

Baigiant norisi pasveikinti autorių V. Budrį ir mus visus su tokiais nuostabiais medicinos, kultūros ir istorijos darbais bei išsakyti slaptą viltį, kad gal nors taip mes pažadinsime pasididžiavimą savo Tėvyne ir bent kiek sulaukysime jaunimą nuo išvykimo ieškoti laimės svetur.

P.S. Lieka tik paskubinti autorių, kad šie straipsniai, iliustruoti aukštos kokybės iliustracijomis, kuo greičiau pasirodytų lietuvių kalba.

BANDYMAS SUJUNGTI EPITAFIJĄ VEGAI VAIČIŪNAITEI IR RECENZIJĄ V. BUDRIO IR BENDRAAUTORIŲ STRAIPSNIO

Prieš kelerius metus su nemaža kompanija važiavau į Venecijos karnavalą. Lijo, buvo žvarbu, tačiau sušildydavo draugų juokas, geranoriškas nusiteikimas ir, žinoma, magiška Venecijos aplinka bei viduramžiška šventė. Keliautojų būrelyje atkreipiau dėmesį į neaukštą, labai gero veido, protingą, draugišką jauną moterį, kuri buvo nepaprastai patikima ir reikalinga mūsų, ne visada žinančių ribas, grupelėje. Po grįžimo mes beveik nebendravome, tačiau aš nejučia sekiau jos profesinį kelią, kai ji organizuodavo parodas, aikštėse statydavo spektaklius vaikams. Apie jos talentingą ir nesavanaudišką veiklą išspausdinta nemažai publikacijų. O vėliau, kaip perkūnas iš giedro dangaus – Vega Vaičiūnaitė serga kažkuo panašiu į Alzheimerio ligą. „Ką, ką? – klausinėjome. – Kaip šitaip gali būti – juk ši liga išsivysto vyresniems žmonėms?“

Niekas nieko nesuprato. Ir – finalas. Žinoma, jos mirtis apaugo įvairiausiais gandai. Ir tai, kad ji buvo gydyta autoritetingiausioje klinikoje, ir tai, kad moterį kuravo iškiliausi neurologai, darė jos ligą ir mirtį dar mįslingesnėmis.

Šiais metais internetinėje žurnalo „European Neurology“, kuri, beje, redaguoja legendinis Žuljenas Boguslavskis (*Julien Bogousslavsky*) versijoje radau straipsnį „Dementia ir menas: tarpinių neuroninių filamentų kaupimo liga ir meninių sugebėjimų išnykimas“ (*Dementia and art: neuronal intermediate filament inclusion disease and dissolution of artistic creativity*), kurį parašė Lietuvos neurologijos lyderiai Valmantas Budrys ir Gintaras Kaubrys, iškiliausia Norvegijos patanatomė Kari Skullerud bei neuropatologas Donatas Petroška. Tarpinių neuroninių filamentų kaupimo liga priklauso frontotemporalinių demencių

grupei. Pasaulyje aprašyta tik apie 20 šios patologijos atvejų (<http://www.icdns.org/forums/index.php?showtopic=31>). Diagnozės verifikavimas, diferencinė diagnostika yra labai sudėtingas ir preciziškas procesas.

Galima suprasti, kaip nustebau, skaitydamas ligos istorijos dėstymą ir žiūrėdamas ligonės meno darbų reprodukcijas. Atpažinau Vegos kūrybą (ypač iš ankstyvesnių darbų stilistikos). Be to, autoriai straipsnio pabaigoje dedikavo straipsnį V. V. ir padėjo poniai Ulai Vaičiūnaitė už galimybę pasinaudoti V. V. palikimu.

V. Budrys ir bendraautoriai pirmą kartą aprašė, kaip jaunam žmogui, susirgusiam frontotemporaline demencija, kurią jie, pasitelkę moderniausią morfologinį ir vizualinį tyrimą, įrodo kaip tarpinių neuroninių filamentų kaupimo ligą, dar prieš atsiradus „klasikinei klinikai“ pradeda kisti meninės kūrybos forma ir turinys. Po skyrių „Ligos istorija ir klinikiniai radiniai“ bei „Morfologiniai tyrimai“ spausdinamas gana originaliai medicinos moksliniame straipsnyje atrodantis skyrius – „Meno istorija“. Straipsnis iliustruotas ligos eigoje atliktomis kompiuterinėmis tomogramomis, spalvotomis patanatominio tyrimo fotografijomis bei Vegos tapyba ir piešiniais prieš ligą ir sergant. Kito emocinis fonas, tematika, išraiškos priemonių paletė.

Pristatydamas šį darbą, norėčiau pabrėžti keletą dalykų. Pirmiausia, tai nemenkas mūsų neurologijos bei patologinės morfologijos laimėjimas, kadangi mūsų specialistai, pasitelkę užsienio mokslininkus, sugebėjo nustatyti labai retą ir dar tik neseniai aprašytą ligą. Antra, tegul šis straipsnis būna dar vienas *in memoriam* puikiai menininkei ir nuostabiam žmogui Vegai Vaičiūnaitėi. Ir trečia, tegul toks kruopštus analitinis-diagnostinis darbas, praplečiant vieno žmogaus pažinimo ribas, būna pavyzdžiu mums visiems, ypač jaunajai medikų kartai.

Jokūbas Fišas